

แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาวศรีัญญา สุระ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บัญชีมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี สาขาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมगतแต่งกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาวศรีญา สุระ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

บัญชีมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี สาขาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

QUARTERLY EARNINGS PATTERNS THAT AFFECT EARNINGS
MANAGEMENT BEHAVIOUR OF THE LISTED COMPANIES IN
THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

BY

MISS SARINYA SUTHA

The logo of Thammasat University is a large, faint watermark in the background. It features a central emblem with a lotus flower and a crown, surrounded by the university's name in Thai and English: 'มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์' and 'THAMMASAT UNIVERSITY'.

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF ACCOUNTING
FACULTY OF COMMERCE AND ACCOUNTANCY
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2015
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางสาวศรีัญญา สุระ

เรื่อง

แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการต่งกำไร
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บัญชีมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 04 ส.ค. 2559

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์กอบแก้ว รัตนอุบล)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลยา จันทะเดช)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรม การตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวศรียุญา สุระ
ชื่อปริญญา	บัญชีมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	บัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา จันทะเดช
ปีการศึกษา	พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ โดยใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจากงานวิจัยของ Das et al. (2009) เป็นเครื่องมือบ่งชี้เบื้องต้นถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 362 บริษัท (5,792 ตัวอย่าง) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ผู้วิจัยใช้การทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างระหว่างจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สี่ (หรือเรียกว่าการจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติ (Q_4: Q1, Q2, Q3, Q4)) เปรียบเทียบกับจำนวนตัวอย่างของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบซึ่งจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ ได้แก่ (1) เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง (2) เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง และ (3) เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม

ผลการวิจัยพบว่า แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันสามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามได้ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ อาจจะมีเหตุผลอันเนื่องมาจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยที่ถือปฏิบัติในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้เทียบเคียงกับมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งงบการเงินประจำปีได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วยวิธีการตรวจสอบที่เข้มงวด จึงทำให้

ผู้บริหารมีข้อจำกัดในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ ในขณะที่งบการเงินระหว่างกาล (เช่น งบการเงินรายไตรมาส เป็นต้น) ได้รับการสอบทานจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จึงทำให้ผู้บริหารเล็งเห็นโอกาสในการตกแต่งกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ เพื่อให้ผลการดำเนินงานของกิจการเป็นไปตามเป้าหมายที่ผู้บริหารคาดหวังไว้

คำสำคัญ: แบบแผนของผลกำไร, การตกแต่งกำไร, ไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม, ไตรมาสที่สี่

Independent Study Title	Quarterly earnings patterns that affect earnings management behaviour of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand
Author	Miss Sarinya Sutha
Degree	Master Degree of Accounting
Department/Faculty/University	Accounting Department Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University
Independent Study Advisor	Assistant Professor Dr.Kulaya Jantadej
Academic Years	2015

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate whether quarterly earnings patterns can be a preliminary indicator for earnings management in the fourth quarter of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. Quarterly earnings patterns of Das et al. (2009) are used as a preliminary indicator for earnings management behavior. The sample consists of 362 companies (5,792 samples) during 2011 to 2014 for all industries, except financial industry. I test for difference in number of samples between number of samples of earnings patterns when the last quarter is fourth quarter (called normal sequences (Q_4: Q1, Q2, Q3, Q4)) and number of samples of earnings patterns when other quarter, which is the first quarter or the second quarter or the third quarter, is set as the last quarter.

The results find that quarterly earnings patterns cannot be a preliminary indicator for earnings management in the fourth quarter, but it can be preliminary indicator for earnings management in the interim period. The results suggest that management has motivation to manage earnings in the interim period as compared to the fourth quarter. One plausible explanation is that Thai Financial Reporting Standards applied during 2011 to 2014 are complied with International Financial Reporting Standards. Also, annual financial statements are audited by CPAs strictly.

As a result, management has a restriction to manage earnings during the fourth quarter. In contrast, interim financial report is reviewed. Therefore, management foresees the opportunity to manage earnings during interim period, as compared to the fourth quarter, so that performance of company can reach management expectation.

Keywords: Earnings patterns, Earnings management, Interim period, Fourth quarter

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา จันทะเดช อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งท่านได้สละเวลาเพื่อชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา แก้ไขตรวจทานและติดตามความคืบหน้าตลอดช่วงระยะเวลาการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ กอบแก้ว รัตนอุบล คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ซึ่งท่านได้สละเวลาเพื่อให้คำแนะนำแนวทางในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระฉบับนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา และมารดา ที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยตลอดมา รวมถึงเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโททางการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานให้เป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อน ๆ ร่วมหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยตลอดมา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

นางสาวศรียุญา สุระ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	6
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	7
1.6 ลำดับในการเสนองานวิจัย	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.1 Agency Theory	8
2.1.2 Prospect Theory	8
2.1.3 Positive Accounting Theory	9
2.2 พฤติกรรมการตกแต่งกำไร	11
2.3 แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร	15

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	18
3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่าง	18
3.2 การทดสอบสมมติฐาน H1	21
บทที่ 4 ผลของการวิจัย	24
4.1 ข้อมูลเชิงพรรณนาของกลุ่มตัวอย่าง	24
4.2 ผลของการวิจัยตามสมมติฐาน H1	27
4.3 ผลการวิจัยเพิ่มเติม	32
บทที่ 5 สรุปผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ	37
5.1 บทสรุป	37
5.2 ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้	38
5.3 ข้อจำกัดในการวิจัย	39
5.4 ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในอนาคต	40
รายการอ้างอิง	41
ภาคผนวก	44
ภาคผนวก ก ตัวอย่างการจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) และที่ต่างไป จากเกณฑ์ปกติ (Q_1, Q_2, Q_3)	45
ภาคผนวก ข บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผน ของผลกำไรแบบ NP ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	46
ภาคผนวก ค บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผน ของผลกำไรแบบ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	47

ภาคผนวก ง บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผน
ของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึง
ไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557 48

ภาคผนวก จ บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่ไม่มี
แบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง
ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557 49

ประวัติการศึกษา 50

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ลักษณะแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาส (Earnings patterns)	16
3.1 การหาแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN โดยการจัดลำดับไตรมาสตาม เกณฑ์ปกติของปี พ.ศ. 2554	19
3.2 การจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติของปี พ.ศ. 2557	19
3.3 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H1	20
4.1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H1 และจำแนกเป็นประเภทของ กลุ่มตัวอย่าง	24
4.2 บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไร แบบ NP ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	25
4.3 บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไร แบบ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	25
4.4 บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไร ทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	26
4.5 บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไร ทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557	27
4.6 การทดสอบผลต่างระหว่างการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติกับเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Benchmark)	34
4.7 การทดสอบผลต่างของไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม โดยการจัดลำดับไตรมาสที่ต่าง ไปจากเกณฑ์ปกติ	35
4.8 ความถี่พฤติกรรมการณ์เปลี่ยนแปลงผลกำไรแบบผกผัน (Earnings reversal)	36

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดทุนเป็นสื่อกลางของการระดมเงินทุนที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ และมีเป้าหมายเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรเงินทุน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน อีกทั้งตลาดทุนยังมีกลไกในการเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจของ นักลงทุน (สถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์, 2558) ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของ ข้อมูลระหว่างบุคคลภายในบริษัทกับนักลงทุนอื่น (Biddle et al., 2009; Leuz, 2010) หากปัญหา เหล่านี้ไม่ได้รับการกำกับดูแลที่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือได้ของตลาดทุน เพราะจะทำให้ราคา หลักทรัพย์ไม่ได้สะท้อนข้อมูลเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริง โดยผ่านช่องทางการฉกฉวยโอกาสใน การบิดเบือนข้อมูลในงบการเงินของบริษัทนั้นก็คือ การตกแต่งกำไร (Earnings Management) ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการงบการเงิน หรือการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการค้าที่ส่งผล กระทบต่อการงบการเงินของบริษัทที่เปลี่ยนแปลงไปจากความเป็นจริง (Dechow et al., 1996; Healy and Wahlen, 1999) เนื่องจากผู้บริหารต้องการบรรลุเป้าหมายกำไร โดยมีพฤติกรรม การตกแต่งเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และหลีกเลี่ยงการแสดงถึงแนวโน้มที่ลดลงของกำไร ประจำปี (Charoenwong and Jiraporn, 2009)

นักลงทุนจะให้ความสนใจต่อผลกำไรก่อนรายการอื่น และใช้เป็นจุดอ้างอิงอย่างง่าย ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกำไรต่อหุ้น (Graham et al., 2005) จึงเป็นแรงจูงใจ ต่อผู้บริหารในการตกแต่งกำไรเพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งการ รายงานเป้าหมายกำไรของผู้บริหาร แบ่งได้ 4 ลักษณะสำคัญ คือ 1) การหลีกเลี่ยงการรายงาน ผลการดำเนินงานที่เป็นผลขาดทุน 2) การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่า ผลการดำเนินงานในอดีต 3) การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าประมาณการกำไร ของผู้บริหารที่เคยแจ้งให้นักลงทุนทราบไว้แล้ว และ 4) การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงาน ที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน (สมชาย สุภัทรกุล, 2548) โดยผู้บริหารอาจเลือกใช้วิธีการ ตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual – based earnings management) โดยใช้ดุลยพินิจ ในการเลือกใช้นโยบายบัญชีเพื่อปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีให้เป็นไปในทิศทางเป้าหมายของกำไร ที่ผู้บริหารต้องการ และเพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง (Das et al., 2009; Dechow and Skinner, 2000) และการตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจ ซึ่งเป็นวิธีที่

กระทบต่อกิจกรรมการดำเนินงานจริงของธุรกิจและกระแสเงินสดของบริษัทโดยตรง (Gunny, 2010) รวมถึงการตกแต่งกำไรด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การตกแต่งกำไรผ่านการปรับปรุงจัดประเภทรายการ (Reclassification) เป็นต้น (Fan et al., 2010)

ในอดีตมีงานวิจัยหลายฉบับที่ชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ หรือ ช่วงใกล้สิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยเฉพาะงานวิจัยของ Das et al. (2009) ศึกษาแบบแผนของ ผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร เพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรสำหรับปี พบว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามเป็นลบเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาเดียวกัน กับปีก่อน จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นบวกในไตรมาสที่สี่ ในทางกลับกันบริษัทที่มีผลการดำเนินงาน ในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามเป็นบวกเมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาเดียวกันกับปีก่อน จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นลบในไตรมาสที่สี่ นั่นหมายความว่าบริษัทจะมีการตกแต่งกำไรผ่านรายการ คงค้างในไตรมาสที่สี่มากกว่าช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม เนื่องจากผู้บริหารมีแรงจูงใจอย่างมาก ในการตกแต่งกำไรให้สูงขึ้นในช่วงไตรมาสที่สี่ (Burgstahler and Dichev, 1997; Jeter and Shivakumar, 1999; Jacob and Jorgensen, 2007; Kerstein and Rai, 2007) เช่น อาจมีการเร่งสร้างยอดขาย โดยการนำยอดขายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตมารับรู้เป็นยอดขาย ในปีปัจจุบัน ส่งผลให้กำไรปัจจุบันสูงขึ้น หรืออาจเลือกผลิตสินค้าที่มากเกินความจำเป็น กล่าวคือ เป็นการเพิ่มปริมาณการผลิตทำให้ต้นทุนคงที่ (Fixed cost) ต่อหน่วยลดลง ซึ่งทำให้บริษัทมีต้นทุนขาย ลดลงและมีกำไรเพิ่มขึ้น (Roychowdhury, 2006) อีกทั้ง การผลิตสินค้าที่มากเกินความจำเป็นอาจ เพื่อประโยชน์ในการรักษาผลการดำเนินงานที่สูงในปีปัจจุบัน (Cook et al., 2009) ดังนั้น คุณภาพ ของกำไรที่ด้อยลงในช่วงไตรมาสที่สี่ได้รับผลกระทบมาจากการตกแต่งกำไรมากกว่าการปรับปรุง ประสิทธิภาพ (Gunny et al., 2009)

ทั้งนี้ มีงานวิจัยที่ให้ข้อสรุปตรงกันข้ามกับงานวิจัยข้างต้น โดยให้ข้อสรุปว่าบริษัทจะ มีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ ซึ่งจากการศึกษาของ Brown and Pinello (2007) พบว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพื่อให้รายงาน ผลกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามสูงขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะใช้วิธีการ สอบทานงบการเงินเท่านั้น และผู้บริหารจะมีข้อจำกัดในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในช่วง ใกล้สิ้นสุรอบระยะเวลาบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะใช้วิธีการตรวจสอบงบการเงิน ที่เข้มงวดกว่า และมีงานวิจัยของ Comprix et al. (2006) พบว่า ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการเลือก วิธีการอย่างหนึ่งในการกำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินของค่าใช้จ่ายที่แสดงในงบการเงินระหว่างกาล ซึ่งเป็นโอกาสที่จะเกิดการตกแต่งกำไรในช่วงระยะเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย Mandenhall and Nichols (1988) พบว่า นักลงทุนจะตอบสนองต่อการประกาศผลกำไรในช่วง

ไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่เป็นข่าวไม่ดีในทิศทางลบมากกว่าการประกาศผลกำไรในไตรมาสที่สี่ ซึ่งเป็นการส่งสัญญาณว่านักลงทุนจะให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรของผู้บริหารในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่

อย่างไรก็ตาม สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยของ Charoenwong and Jiraporn (2009) พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีพฤติกรรมตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และหลีกเลี่ยงการแสดงถึงแนวโน้มที่ลดลงของกำไรประจำปี ทั้งช่วงก่อนวิกฤตการเงินและหลังวิกฤตการเงินในปี ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540) แต่งานวิจัยดังกล่าวไม่ได้ให้คำตอบที่ว่าบริษัทเหล่านี้จะตกแต่งกำไรด้วยวิธีใด และช่วงเวลาใดที่ผู้บริหารน่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรประจำปี รวมทั้งไม่ได้ตอบคำถามที่น่าสนใจของ Healy and Wahlen (1999) ว่า บริษัทที่มีอยู่ทั่วไปมีพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรอยู่โดยทั่วไปหรือไม่ และลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ จากช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าวได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อหาคำตอบโดย สุทธิณี เทพปริเยส (2553) ศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร โดยศึกษาข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 พบว่า แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามนั้นหมายความว่า บริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรมีแนวโน้มที่จะตกแต่งกำไรให้สูงขึ้นในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และพฤติกรรมดังกล่าวมีความต่อเนื่องสองปีติดต่อกัน

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าช่วงเวลา que ผู้บริหารน่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรแบ่งได้ 2 ช่วง คือ (1) ช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม (Interim period) และ (2) ช่วงไตรมาสที่สี่ (Fourth quarter) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาแต่ละแหล่งมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น การกำกับดูแลที่เข้มงวด การปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีอย่างถูกต้องครบถ้วน กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และโครงสร้างของตลาดทุน เป็นต้น จึงทำให้ผลการวิจัยนั้นเป็นไปได้ทั้ง 2 ช่วง สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยคาดว่าผู้บริหารน่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม เนื่องจากระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรในไตรมาสที่สี่เป็นผลมาจากการปรับปรุงรายการเพื่อปรับปรุงประมาณการของผู้บริหารในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่อาจจะต่ำกว่าหรือเกินกว่าที่ควรจะเป็น (Collins et al, 1984) กล่าวคือเมื่อผู้บริหารได้รับข้อมูลทางการเงินในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามแล้ว จะมีการปรับปรุงรายการในไตรมาสที่สี่เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ รวมทั้งผู้บริหารมีความพยายามที่จะตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อลดระดับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นสำหรับกำไรใน

ไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และลดระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรประจำปีไม่มีความผันผวนมากเกินไป (Givoly and Ronen, 1981) กล่าวคือ ผู้บริหารพยายามใช้วิธีการบัญชีต่าง ๆ เพื่อลดการเปลี่ยนแปลงในกำไรสุทธิ หรือพยายามทำให้ข้อมูลทางบัญชีมีการเปลี่ยนแปลงน้อย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยในประเทศไทยโดยเฉพาะงานวิจัยของ สุทธิณี เทพปรียะพล (2553) เป็นการศึกษาข้อมูลในช่วงที่ประเทศไทยยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้เทียบเคียงกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ อีกทั้งการกำกับดูแลยังมีความเข้มแข็งน้อยกว่าประเทศที่ตลาดทุนพัฒนาแล้ว จึงทำให้ผลการวิจัยในประเทศไทยพบว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจึงเกิดคำถามขึ้นว่าในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ที่มาตรฐานการบัญชีของประเทศไทยได้พัฒนาและปรับปรุงให้เทียบเคียงกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศแล้ว พร้อมทั้งการกำกับดูแลมีความเข้มแข็งมากขึ้น จะยังคงมีโอกาสดังกล่าวต่อการตกแต่งกำไรในช่วงเวลาใดบ้างระหว่างช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามกับไตรมาสที่สี่ รวมทั้งผู้บริหารจะใช้วิธีการใดในการตกแต่งกำไร ทั้งนี้งานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาในเรื่องดังกล่าว ยังมีจำนวนไม่มากพอ ที่จะยืนยันได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารจะตกแต่งกำไรในช่วงเวลาใด และใช้วิธีการใดในการตกแต่งกำไร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำการศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยคาดว่าผู้บริหารน่าจะมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ เนื่องจากผู้บริหารได้รับทราบผลการดำเนินงานในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามแล้ว ย่อมนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจว่าต้องการให้ผลการดำเนินงานประจำปีเป็นไปในทิศทางใด โดยจะทำการปรับปรุงรายการในไตรมาสที่สี่เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ และการวิจัยฉบับนี้จะใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจากงานวิจัยของ Das et al. (2009) เป็นเครื่องมือบ่งชี้เบื้องต้นถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไร เพื่อจะได้ทราบว่าผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Das et al. (2009) ซึ่งพบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ หรือจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิณี เทพปรียะพล (2553) ซึ่งพบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับผู้ใช้งบการเงินในการสังเกตเห็นความสำคัญของการตกแต่งกำไรก่อนนำข้อมูลจากรายงานทางการเงินไปใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง งานวิจัยฉบับนี้ยังสามารถตอบคำถามของ Healy and Wahlen (1999) ได้ กล่าวคือ บริษัทที่มีอยู่ทั่วไปมีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรอยู่โดยทั่วไปหรือไม่ และลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาส เป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้คือ การศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 เพราะอยู่ในช่วงที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 โดยได้มีการปรับปรุงตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards : IFRSs)¹ แล้ว ซึ่งจะทำให้ทราบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เทียบเคียงกับ IFRSs จะยังคงมีโอกาสต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของผู้บริหารอยู่หรือไม่ โดยเลือกศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินซึ่งประกอบด้วยธุรกิจธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากมีโครงสร้างทางการเงิน โครงสร้างการดำเนินงาน และการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่แตกต่างจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

¹ แหล่งที่มาของข้อมูล: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539863468&Ntype=58>. (วันที่ค้นข้อมูล 5 สิงหาคม 2558)

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ในส่วนนี้ขอให้คำนิยามคำศัพท์ที่ใช้อย่างมากในงานวิจัยนี้ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน

1.4.1 การตกแต่งกำไร (Earnings management)

การตกแต่งกำไร หมายถึง วิธีการที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการรายงานข้อมูลทางการเงิน หรือใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการค้าที่ส่งผลกระทบต่อการงบการเงินของบริษัท เพื่อบิดเบือนข้อมูลเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริง (Healy and Wahlen, 1999)

1.4.2 การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual – based earnings management)

การตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการเลือกนโยบายบัญชีในการรับรู้มูลค่าของรายการคงค้างที่ต้องอาศัยการประมาณการต่าง ๆ เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง เช่น การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ การประมาณอายุการให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ การประมาณการหนี้สิน เป็นต้น (Dechow and Skinner, 2000)

1.4.3 การตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจ (Real activities manipulation)

การตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจ หมายถึง วิธีการที่ผู้บริหารเลือกใช้เพื่อทำให้ผลกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามดีขึ้นหรือลดลงกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในระยะยาว โดยแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ

- 1) Decreasing discretionary expense เป็นการลดค่าใช้จ่ายที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่น การลดค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนา ส่งผลให้กำไรงวดปัจจุบันสูงขึ้น แต่อาจทำให้บริษัทไม่มีศักยภาพในการสร้างรายได้จากการออกสินค้าตัวใหม่สู่ตลาด
- 2) Timing the sale of fixed assets to report gains เป็นการขายสินทรัพย์เพื่อรับรู้กำไรจากการขาย และ
- 3) Overproduction เป็นการผลิตสินค้าเกินความจำเป็น เพื่อลดต้นทุนขายหรือเพื่อกระตุ้นยอดขายที่เกิดจากการลดราคาสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ (Gunny, 2010)

1.4.4 พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรแบบผกผัน (Earnings reversal)

พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรแบบผกผัน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างผลกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ ทำให้เกิดแบบแผนของผลกำไร (Earnings patterns) 2 ลักษณะ คือ (1) แบบแผนของผลกำไรแบบ NP หมายถึง บริษัทที่มีกำไรต่อหุ้นโดยเฉลี่ยสำหรับ 9 เดือนแรกเป็นลบ (Negative) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปีก่อน แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นบวก (Positive) ในไตรมาสที่สี่ (2) แบบแผนของผลกำไรแบบ PN หมายถึง บริษัทที่มีกำไรต่อหุ้นโดยเฉลี่ยสำหรับ 9 เดือนแรก

เป็นบวก (Positive) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปีก่อน แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นลบ (Negative) ในไตรมาสที่สี่ (Das et al., 2009)

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการศึกษาจากงานวิจัยฉบับนี้ ทำให้ทราบว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งถือเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ใช้งบการเงินที่มีความสนใจต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไร โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นักลงทุน ใช้ประกอบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของบริษัท และพิจารณาถึงโอกาสในการตกแต่งกำไรที่อาจส่งผลให้ข้อมูลบิดเบือนจากผลการดำเนินงานที่แท้จริง และเล็งเห็นถึงรายการบัญชีที่สำคัญที่ผู้บริหารน่าจะใช้วิธีการในตกแต่งกำไรให้สูงกว่าหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
2. หน่วยงานกำกับดูแล เพื่อตระหนักและให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไร ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา และโปร่งใส เพื่อให้ นักลงทุนนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม
3. ผู้สอบบัญชี เพื่อเป็นแนวทางให้ใช้ความระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติงานสอบบัญชี มากยิ่งขึ้น ทั้งการสอบทานงบการเงินรายไตรมาสและการตรวจสอบงบการเงินประจำปี

1.6 ลำดับในการเสนองานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีลำดับในการนำเสนอ ดังนี้ บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับ บทที่ 2 กล่าวถึงทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสมมติฐานในการวิจัย บทที่ 3 กล่าวถึงข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 กล่าวถึงการอธิบายผลของการศึกษา และบทที่ 5 กล่าวถึงการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อจำกัดของการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้เป็นกรกล่าวถึงทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันเป็นที่มาของกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ โดยเนื้อหาของบทนี้แบ่งออกเป็น (1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (2) พฤติกรรมการตกแต่งกำไร และ (3) แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 Agency Theory

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) มาจากแนวคิดของ Jensen & Meckling (1976) มองว่าเจ้าของกิจการไม่สามารถบริหารงานเพียงผู้เดียวได้ ซึ่งต้องมีบุคคลที่เข้ามาช่วยในการบริหารงานแทนเจ้าของกิจการ จึงเกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวการและตัวแทน (Principal – Agent) ขึ้น โดยฝ่ายที่มอบอำนาจ คือ ตัวการหรือเจ้าของกิจการ (Principal) และฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจ คือ ตัวแทนหรือผู้บริหารของบริษัท (Agent) โดยจะได้รับค่าตอบแทนในการบริหารงาน และตัวแทนมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานให้แก่ตัวการ หากผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารไม่สอดคล้องกัน จะทำให้เกิดปัญหาการเป็นตัวแทน (Agency Problem) ขึ้น ซึ่งเกิดจากกลไกการทำงานของทฤษฎีนี้ กล่าวคือ โดยทั่วไปมนุษย์ต่างมีแรงผลักดันและมีเหตุผลเข้าข้างตัวเองในการกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนด้วยกันทั้งสิ้นเมื่อมีโอกาส และจะพยายามหาหนทางในการสร้างผลตอบแทนสูงสุดให้กับบริษัทหรือผู้ถือหุ้น เมื่อเห็นว่าหนทางเหล่านั้นเอื้อต่อการสร้างผลประโยชน์ให้กับตน

ดังนั้น แนวคิดจากทฤษฎีนี้จะช่วยอธิบายว่าเมื่อผู้บริหารมีแรงผลักดันในการกระทำ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน อาจเลือกใช้งบการเงินเป็นเครื่องมือในการฉกฉวยโอกาสโดยใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่เรียกว่าการตกแต่งกำไร (Earnings Management) ช่วยในการทำให้ตนบรรลุตามที่เจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นคาดหวังไว้ และเพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับตนเอง

2.1.2 Prospect Theory

Prospect Theory พัฒนาโดย Kahneman and Tversky (1979) ซึ่งอธิบายถึงพฤติกรรมของคนที่มีความไม่สมมาตรกันระหว่างการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลได้และการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลเสีย (Asymmetric effects) ภายใต้ภาวะความเสี่ยงสถานการณ์ต่าง ๆ กล่าวคือ ความพึงพอใจของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น (กำไร) หรือความมั่งคั่งที่ลดลง

(ขาดทุน) โดยเทียบกับจุดอ้างอิงของความมั่งคั่ง (Wealth Reference Point) เพื่อสะท้อนถึงคุณค่าของผลเสียที่นักลงทุนจะได้รับ (ผลกำไรที่ต่ำกว่าเป้าหมาย) และคุณค่าของผลได้ที่นักลงทุนจะได้รับ (ผลกำไรสูงกว่าเป้าหมาย) โดยลักษณะที่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการตัดสินใจมี 3 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยใกล้กับจุดอ้างอิง จะมีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการตัดสินใจมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เท่าเทียมกันที่ห่างจากจุดอ้างอิง เช่น ผู้บริหารจะมีความกระตือรือร้นในการเปลี่ยนผู้ออกแบบโฆษณาใหม่ ที่จะทำค่าโฆษณาของบริษัทลดลงจากร้อยละ 10 เหลือร้อยละ 5 แต่กลับกระตือรือร้นน้อยกว่ามากถ้าการเปลี่ยนผู้ออกแบบโฆษณาใหม่ทำให้ค่าโฆษณาของบริษัทลดลงจากร้อยละ 50 เหลือร้อยละ 45 ถึงแม้ว่าอัตราการลดลงจะเป็นร้อยละ 5 เท่ากันก็ตาม

2. ความไม่สมมาตรกันระหว่างความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น (กำไร) กับความมั่งคั่งที่ลดลง (ขาดทุน) ซึ่งบุคคลมักจะมีความรู้สึกกับทางเลือกสองทางไม่เหมือนกัน กล่าวคือ จะมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกทางเลือกที่มีการวางกรอบไว้ว่าเป็นความมั่งคั่งที่ลดลง (ขาดทุน) จากจุดอ้างอิง เมื่อเทียบกับทางเลือกเดียวกันที่วางกรอบไว้ว่าเป็นความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น (กำไร) จากจุดอ้างอิง

3. มีความเป็นไปได้มากกว่าที่บุคคลจะแสวงหาความเสี่ยงในขอบเขตของความมั่งคั่งที่ลดลง (ขาดทุน) แต่หลีกเลี่ยงจากความเสี่ยงในขอบเขตของความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น (กำไร) เช่น ผู้บริหารลงทุนในผลิตภัณฑ์ใหม่ในปี 25X1 แต่ไม่มีลูกค้าสนใจจึงทำให้สินค้านั้นขายไม่ได้ และทำให้บริษัทประสบผลขาดทุน แต่ผู้บริหารกลับลงทุนในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีกในปี 25X2 เพราะหวังว่าลูกค้าจะให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ใหม่ และบริษัทจะได้รับกำไรกลับคืนมาในที่สุด

ดังนั้น การที่ผู้บริหารต้องการบรรลุเป้าหมายกำไรจะเป็นสิ่งที่กระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยอาจหาทางเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน ซึ่งถือเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลกำไรต่ำกว่าจุดอ้างอิงทั้งสิ้น เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนได้เสีย

แนวคิดจากทฤษฎีนี้จะช่วยอธิบายว่าเมื่อผู้บริหารต้องการบรรลุเป้าหมายกำไร เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้บริหารอาจใช้วิธีการการตกแต่งกำไร (Earnings Management) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การดำเนินงานที่ลดลง รวมถึงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน

2.1.3 Positive Accounting Theory

Positive Accounting Theory พัฒนาโดย Watts and Zimmerman (1997) โดยมีแนวคิดเบื้องต้นคือ ผู้บริหารมีพฤติกรรมต้องการผลประโยชน์จากการเลือกนโยบายบัญชีที่

เหมาะสมเพื่อให้บรรลุนโยบายอันเกิดจากภาวะสัญญาระหว่างบริษัทและผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สมมติฐาน คือ (1) The bonus plan hypotheses เมื่อผลตอบแทนของผู้บริหารขึ้นอยู่กับผลกำไรที่รายงาน จะทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายบัญชีที่ช่วยเพิ่มผลกำไรให้ดีขึ้นในงวดปัจจุบัน (2) The debt/equity hypotheses บริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูง ผู้บริหารย่อมมีแรงจูงใจในการใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายบัญชีที่ช่วยเพิ่มผลกำไรให้ดีขึ้นในงวดปัจจุบัน เพื่อลดความน่าจะเป็นที่จะผิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ยืม และ (3) The political cost hypotheses ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายบัญชีเพื่อลดผลกำไรในงวดปัจจุบัน เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดผลกระทบในทางลบจากการที่รัฐบาลมีการออกกฎหมาย กฎเกณฑ์ หรือระเบียบต่าง ๆ บังคับให้บริษัทต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลในการถ่ายโอนเงินจากเอกชนสู่คลังของรัฐเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น แนวคิดจากทฤษฎีนี้จะช่วยอธิบายว่าเมื่อผู้บริหารได้รับผลกระทบจากภายในและภายนอกบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไรของบริษัท อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงซึ่งส่งผลทางลบแก่กิจการ รวมทั้งการลดโอกาสที่จะเกิดผลกระทบทางลบจากการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ย่อมทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายบัญชีในการเพิ่มหรือลดกำไรให้เป็นไปตามที่ต้องการ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การตกแต่งกำไร (Earnings Management) ในที่สุด

สรุปคือ Agency Theory, Prospect Theory และ Positive Accounting Theory ล้วนแล้วแต่เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรได้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเลือก Prospect Theory เป็นทฤษฎีหลักในการตอบคำถามวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ผู้บริหารจะทุ่มเทความพยายามในการทำงานมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการรางวัลและความคาดหวังของบุคคล หากมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งนั้นอย่างคุ้มค่า ผู้บริหารจะทุ่มเทความสามารถในการทำงานมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากมีความเป็นไปได้ที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการในสิ่งนั้นอย่างไม่คุ้มค่า ผู้บริหารก็จะไม่พยายามทุ่มเทความสามารถในการทำงาน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความต้องการรางวัลและความคาดหวังของบุคคล ย่อมส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หากผู้บริหารต้องการได้รับการตอบสนองจากสิ่งเหล่านั้นมากเพียงใดยิ่งทำให้ผู้บริหารหาช่องทางในการฉกฉวยโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการมากยิ่งขึ้น โดยสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลการบริหารงานของผู้บริหารว่าดีหรือไม่ นั่นก็คืองบการเงิน จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไร ไม่ว่าจะเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือการหลีกเลี่ยง

การรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย และเพื่อได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

อีกทั้ง ยังสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อผู้บริหารได้รับทราบผลการดำเนินงานในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามแล้ว ย่อมนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจว่าต้องการให้ผลการดำเนินงานประจำปีเป็นไปในทิศทางใด โดยจะทำการปรับปรุงรายการในไตรมาสที่สี่เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ ตัวอย่างเช่น ช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม มีผลขาดทุนมาโดยตลอด ผู้บริหารจะตกแต่งกำไรให้มีผลกำไรสูงขึ้นในไตรมาสที่สี่ เช่น การขยับรับรู้รายได้ของงวดบัญชีถัดไปเข้ามาเป็นรายได้ของงวดบัญชีปัจจุบัน การบันทึกค่าใช้จ่ายต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นต้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนทำให้ผู้บริหารได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าที่สุดในทางกลับกัน ช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมีผลกำไรมาโดยตลอด ผู้บริหารจะตกแต่งกำไรให้มีผลกำไรที่ลดลงในไตรมาสที่สี่ เช่น การลดอายุการให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์ถาวรลง การตั้งค่าเผื่อสินค้าล้าสมัยในจำนวนที่สูงกว่าความเป็นจริง เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นและกำไรลดลง เพื่อเป็นการชะลอผลกำไรไว้ใช้ในอนาคต ช่วยให้บริษัทสามารถแสดงผลกำไรในงวดบัญชีต่อ ๆ มาที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย และทำให้ผู้บริหารได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่ามากที่สุดเช่นกัน

2.2 พฤติกรรมการตกแต่งกำไร

งานวิจัยหลายฉบับในอดีตที่อธิบายถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของ Burgstahler and Dichev (1997) ที่ศึกษาว่าบริษัทมีการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือไม่ โดยศึกษาการกระจายตัวของผลกำไรประจำปีรอบจุดอ้างอิง สำหรับบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1976 ถึง ค.ศ. 1994 ซึ่งจุดอ้างอิงที่ผู้วิจัยใช้คือ ผลกำไรเท่ากับศูนย์ (Earnings distribution around zero) และผลการวิจัยพบว่า

- 1) จำนวนบริษัทในสัดส่วนที่ต่ำมาก ๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือลดลง เป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย
- 2) จำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมาก ๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่กำไรหรือเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย

ดังนั้น สรุปได้ว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานก่อนการตกแต่งกำไรเป็นผลขาดทุนหรือผลกำไรลดลงเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย จะมีการตกแต่งกำไรเพื่อรายงานผลกำไรให้สูงขึ้นในจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย

ต่อมาในงานวิจัยของ Kerstein and Rai (2007) และ Jacob and Jorgensen (2007) ขยายผลการวิจัยของ Burgstahler and Dichev (1997) ซึ่งพบผลการวิจัยที่สอดคล้องกันคือ การกระจายตัวที่ผิดปกติของผลกำไรมาจากการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรประจำปี โดยเฉพาะการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อรายการผลกำไรให้สูงขึ้น โดยงานวิจัยของ Kerstein and Rai (2007) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการกระจายตัวของผลกำไร โดยศึกษาช่วงสิ้นสุดไตรมาสที่สามถึงช่วงสิ้นปี พบว่า บริษัทที่รายงานผลขาดทุนเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามจะมีการรายงานผลกำไรที่เป็นบวกเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยในสัดส่วนที่สูงผิดปกติในไตรมาสที่สี่ ส่วนบริษัทที่มีผลกำไรสะสมในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย จะยังคงรักษาระดับผลกำไรให้ใกล้เคียงกับเป้าหมายกำไรในไตรมาสที่สี่

ส่วนงานวิจัยของ Jacob and Jorgensen (2007) ศึกษาการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือผลกำไรที่มีแนวโน้มลดลง ภายใต้สมมติฐานว่าผลกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามอาจได้รับผลกระทบจากการตกแต่งกำไรน้อยกว่าช่วงไตรมาสที่สี่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติ กล่าวคือ การเรียงลำดับไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง ไตรมาสที่สาม และไตรมาสที่สี่ ตามลำดับ มีการกระจายตัวที่ผิดปกติของผลกำไรทั้งที่วัดโดยการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรและระดับของผลกำไร สำหรับการจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ กล่าวคือ ไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ ไม่พบการกระจายตัวที่ผิดปกติ นั่นหมายความว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรประจำปีในช่วงไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gunny et al. (2009) พบว่า เมื่อจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติแล้วคุณภาพของกำไรในไตรมาสที่สี่จะด้อยกว่าไตรมาสอื่น ๆ เนื่องจากได้รับผลกระทบมาจากการตกแต่งกำไรมากกว่าการปรับปรุงประมาณการ

งานวิจัยที่ให้ข้อสรุปว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่สี่ ตามผลการวิจัยของ Jeter and Shivakumar (1999) ศึกษาอันดับของรายการคงค้างที่เกินกว่าปกติโดยควบคุมระดับของกระแสเงินสด (CFO Model) พบว่า ระดับของรายการคงค้างที่เกินกว่าปกติในไตรมาสที่สี่สูงกว่าช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม นั่นหมายความว่าผู้บริหาร

มีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างเพื่อปิดเป็นผลการดำเนินงานในไตรมาสที่สี่

ทั้งนี้ มีงานวิจัยที่ให้ข้อสรุปว่ามีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่จากการปรับปรุงประมาณของผู้บริหาร เช่น งานวิจัยของ Collins et al. (1984) ศึกษาผลกำไรของแต่ละไตรมาสว่าส่งผลกระทบต่อความถูกต้องในการคาดการณ์กำไรต่อหุ้นหรือไม่ พบว่า ค่าความผิดพลาดในการคาดการณ์ผลกำไรโดยเฉลี่ยในไตรมาสที่สี่อยู่ในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับไตรมาสอื่น ๆ เนื่องจากผลกำไรในไตรมาสที่สี่ได้รับผลกระทบมาจากการปรับปรุงประมาณการของผู้บริหารในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่อาจจะต่ำกว่าหรือสูงกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Givory and Ronen (1981) ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารต่อการปรับปรุงประมาณการในช่วงไตรมาสที่สี่เพื่อระดับความผันผวนของผลกำไรประจำปี พบว่า ผู้บริหารพยายามที่จะตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อลดระดับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นกับผลกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และลดระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรประจำปีไม่ให้ความผันผวนมากเกินไป

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ให้ข้อสรุปว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ผ่านการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการสร้างรายการทางธุรกิจ เช่น งานวิจัยของ Jackson and Wilcox (2000) ศึกษาว่าผู้บริหารมีการเร่งสร้างยอดขายโดยการให้ส่วนลดที่เกินปกติของธุรกิจในช่วงไตรมาสที่สี่ เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน ผลกำไรที่ลดลง หรือยอดขายที่ลดลงหรือไม่ โดยศึกษาบริษัทในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1989 ถึง ค.ศ. 1997 จากการศึกษาพบว่าบริษัทที่น่าจะมีการตกแต่งกำไรคือ บริษัทที่รายงานกำไรเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย บริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย และบริษัทที่รายงานยอดขายเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย นั้นหมายความว่าผู้บริหารพยายามที่จะเร่งสร้างยอดขายในไตรมาสที่สี่ โดยการให้ส่วนลดที่เกินปกติของธุรกิจเพื่อให้สามารถรายงานผลกำไรที่เพิ่มขึ้น และยอดขายที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Roychowdhury (2006) ศึกษาการตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจทำให้เกิดรายการเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน โดยศึกษาบริษัทในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1987 ถึง ค.ศ. 2001 จากการศึกษาพบว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยมีระดับค่าใช้จ่ายที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเมื่อเทียบกับยอดขายต่ำกว่าและมีต้นทุนการผลิตเมื่อเทียบกับยอดขายสูงกว่าบริษัทอื่น ๆ ในกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญ นั้นหมายความว่าผู้บริหารมีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่หรือใกล้วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยการลดค่าใช้จ่ายที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร การให้ส่วนลดที่เกินปกติเพื่อสร้างยอดขาย และผลิตสินค้าเกินความจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน อีกทั้ง ผู้บริหารอาจเลือกที่จะประมาณการต้นทุนให้

สูงในงวดปัจจุบันในรูปของการตั้งสำรองต่าง ๆ เช่น ประมาณการตัดหนี้สูญ ประมาณการสินค้าเสื่อมคุณภาพ เป็นต้น เพื่อให้ค่าใช้จ่ายในงวดถัดไปลดลง ส่งผลให้กำไรในงวดที่ตั้งสำรองลดลงทันที จากนั้นอาจมีการตั้งสำรองกลับในแต่ละงวดเพื่อเพิ่มกำไร (Cookie Jar Reserve)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ โดยผ่านรายการคงค้างหรือการประมาณการ และการตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจ อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ให้ข้อสรุปตรงกันข้ามกับงานวิจัยข้างต้น โดยให้ข้อสรุปว่า บริษัทจะมีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ ซึ่งจากการศึกษาของ Brown and Pinello (2007) พบว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง เพื่อให้รายงานผลกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามสูงขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะใช้วิธีการสอบทานงบการเงินเท่านั้น และผู้บริหารจะมีข้อจำกัดในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในช่วงใกล้สิ้นสุตรอบระยะเวลาบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะใช้วิธีการตรวจสอบงบการเงินที่เข้มงวดกว่า และมีงานวิจัยของ Comprix et al. (2006) พบว่า ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีการอย่างหนึ่งในการกำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินของค่าใช้จ่ายที่แสดงในงบการเงินระหว่างกาล ซึ่งเป็นโอกาสที่จะเกิดการตกแต่งกำไรในช่วงระยะเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Mandenhall and Nichols (1988) พบว่า นักลงทุนจะตอบสนองต่อการประกาศผลกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่เป็นข่าวไม่ดีในทิศทางลบมากกว่าการประกาศผลกำไรในไตรมาสที่สี่ ซึ่งเป็นการส่งสัญญาณว่านักลงทุนจะรับรู้ถึงพฤติกรรม การตกแต่งกำไรของผู้บริหารในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่

กล่าวโดยสรุปว่างานวิจัยของ Kerstein and Rai (2007), Jacob and Jorgensen (2007), Jeter and Shivakumar (1999), Collins et al. (1984), Givory and Ronen (1981), Jackson and Wilcox (2000) และ Roychowdhury (2006) เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ซึ่งจะขัดแย้งกับงานวิจัยของ Brown and Pinello (2007), Comprix et al. (2006) และ Mandenhall and Nichols (1988) ที่ให้ข้อสรุปว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคาดว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม เนื่องจากระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรในไตรมาสที่สี่เป็นผลมาจากการปรับปรุงรายการเพื่อปรับปรุงประมาณการของผู้บริหารในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่อาจจะต่ำกว่าหรือเกินกว่าที่ควรจะเป็น (Collins et al., 1984) กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารได้รับข้อมูลทางการเงินในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามแล้ว จะมีการปรับปรุงรายการในไตรมาสที่สี่เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ และ

ผู้บริหารมีความพยายามที่จะตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อลดระดับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นสำหรับกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และลดระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรประจำปีไม่ให้ความผันผวนมากเกินไป (Givoly and Ronen, 1981) กล่าวคือ ผู้บริหารพยายามใช้วิธีการบัญชีต่าง ๆ เพื่อลดการเปลี่ยนแปลงในกำไรสุทธิ หรือพยายามทำให้ข้อมูลทางบัญชีมีการเปลี่ยนแปลงน้อยรวมทั้งผู้ใช้งบการเงินจะให้น้ำหนักกับผลกำไรประจำปีมากกว่าผลกำไรรายไตรมาส (Gunny et al. 2009) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Prospect Theory กล่าวคือเมื่อผู้บริหารมีปัจจัยที่มากกระทบต่อการตัดสินใจนั้นก็คือ ความต้องการรางวัลและความคาดหวังส่วนบุคคล ย่อมทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรไม่ว่าจะเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน ซึ่งเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียและเพื่อได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2.3 แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร

งานวิจัยของ Das et al. (2009) ศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรสำหรับปี โดยศึกษาบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงปี ค.ศ. 1988 ถึง ค.ศ. 2004 โดยศึกษาลักษณะของผลกำไรที่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ตรงข้ามกันระหว่างผลกำไรไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ ซึ่งแบบแผนของผลกำไร (Earnings patterns) มี 2 ลักษณะ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกันแบบลบ - บวก (แบบแผนของผลกำไรแบบ NP) หมายถึง บริษัทที่มีกำไรต่อหุ้นโดยเฉลี่ยสำหรับ 9 เดือนแรกเป็นลบ (Negative) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปีก่อน แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นบวก (Positive) ในไตรมาสที่สี่ (2) การเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงข้ามกันแบบบวก - ลบ (แบบแผนของผลกำไรแบบ PN) หมายถึง บริษัทที่มีกำไรต่อหุ้นโดยเฉลี่ยสำหรับ 9 เดือนแรกเป็นบวก (Positive) เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันกับปีก่อน แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นลบ (Negative) ในไตรมาสที่สี่ (ดูตารางที่ 2.1) ซึ่งการเปรียบเทียบผลกำไรระหว่างไตรมาสของปีปัจจุบันกับไตรมาสเดียวกันของปีก่อน เนื่องจากการนำเสนองบการเงินรายไตรมาสจะมีการเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันกับปีก่อน ดังนั้น ถ้ากำไรของไตรมาสปีปัจจุบันต่ำกว่าไตรมาสเดียวกันกับปีก่อน มีแนวโน้มที่ผู้บริหารตกแต่งกำไรในไตรมาสถัดไปให้เป็นบวกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรประจำปี ในทางกลับกันถ้ากำไรของไตรมาสปีปัจจุบันสูงกว่าไตรมาสเดียวกันกับปีก่อน มีแนวโน้มที่

ผู้บริหารตกแต่งกำไรในไตรมาสถัดไปให้เป็นลบเพื่อเก็บสำรองผลกำไรที่บรรลุได้เกินเป้าหมายในปีปัจจุบันไว้ใช้ในระยะเวลาบัญชีถัดไป

ตารางที่ 2.1

ลักษณะแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาส (Earnings patterns)

แบบแผนของ ผลกำไร	ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของผลกำไร				ทิศทางการตกแต่ง กำไรในไตรมาสที่สี่
	$Q1_t - Q1_{(t-1)}$	$Q2_t - Q2_{(t-1)}$	$Q3_t - Q3_{(t-1)}$	$Q4_t - Q4_{(t-1)}$	
NP	-	-	-	+	+
PN	+	+	+	-	-

ทั้งนี้ Das et al. (2009) ได้กำหนดสมมติฐานว่า บริษัทที่รายงานผลกำไรเป็นลบในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม (แบบแผนของผลกำไรแบบ NP) น่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรให้สูงขึ้นในไตรมาสที่สี่ ในทางตรงกันข้าม บริษัทที่รายงานผลกำไรเป็นบวกในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม (แบบแผนของผลกำไรแบบ PN) น่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อรายงานผลกำไรลดลงในไตรมาสที่สี่ จากผลการวิจัยพบว่า บริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP มีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกินกว่าปกติในไตรมาสที่สี่เป็นบวก และบวกมากกว่าบริษัทที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไร ในทางตรงกันข้าม บริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN มีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกินกว่าปกติในไตรมาสที่สี่เป็นลบ และลบมากกว่าบริษัทที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับงานวิจัยของ Charoenwong and Jiraporn (2009) พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีพฤติกรรมตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และหลีกเลี่ยงการแสดงถึงแนวโน้มที่ลดลงของกำไรประจำปี ทั้งช่วงก่อนวิกฤตการเงินและหลังวิกฤตการเงินในปี ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540) แต่งานวิจัยดังกล่าวไม่ได้ให้คำตอบที่ว่าบริษัทเหล่านี้ตกแต่งกำไรด้วยวิธีใด และช่วงเวลาใดที่ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรประจำปี รวมทั้งไม่ได้ตอบคำถามที่น่าสนใจของ Healy and Wahlen (1999) ว่า บริษัทที่มีอยู่ทั่วไปมีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรอยู่โดยทั่วไปหรือไม่ และลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ จากช่องว่างของงานวิจัยดังกล่าวได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อหาคำตอบโดย สุทธิณี เทพปรียะพล (2553) ศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร โดยศึกษาข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 ซึ่งใช้แบบแผน

ของผลกำไรรายไตรมาสจากงานวิจัยของ Das et al. (2009) เป็นเครื่องมือบ่งชี้พฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ผ่านรายการคงค้างเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร โดยมีสมมติฐานว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจะเป็นข้อบ่งชี้ต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ จากผลการวิจัยพบว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และพฤติกรรมดังกล่าวมีความต่อเนื่องสองปีติดต่อกัน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 อยู่ภายใต้เกณฑ์การใช้ TFRSs พร้อมทั้งการกำกับดูแลมีความเข้มแข็งมากขึ้น จึงคาดว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสน่าจะเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ โดยจะใช้แนวทางการศึกษาจากงานวิจัยของ Das et al. (2009) ในการจัดลำดับไตรมาสใหม่ให้ไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ และคาดว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่สี่มากกว่าการจัดลำดับไตรมาสใหม่โดยให้ไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไตรมาสที่สี่มีความพิเศษแตกต่างไปจากไตรมาสอื่น ๆ นั้นหมายความว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรในช่วงไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Das et al. (2009) ที่ให้ข้อสรุปว่าบริษัทจะมีการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่สี่มากกว่าช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม แต่จะตรงกันข้ามกับผลการวิจัยของ สุทธิณี เทพปรีะพล (2553) ที่ให้ข้อสรุปว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลในช่วงที่ประเทศไทยยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้เทียบเคียงกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ อีกทั้งการกำกับดูแลยังมีความเข้มแข็งน้อยกว่าประเทศที่ตลาดทุนพัฒนาแล้ว แต่การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลในช่วงที่มาตรฐานการบัญชีของประเทศไทยได้พัฒนาและปรับปรุงให้เทียบเคียงกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศแล้ว พร้อมทั้งการกำกับดูแลมีความเข้มแข็งมากขึ้น ดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยอาจแตกต่างกันได้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

H1 : บริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN มีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจากงานวิจัยของ Das et al. (2009) เป็นเครื่องมือบ่งชี้เบื้องต้นถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไร

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและเกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่าง

ในการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยนี้นั้น จะใช้ข้อมูลกำไรต่อหุ้น (EPS) รายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปีที่ทำการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 เนื่องจากอยู่ในช่วงที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ออกมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 ซึ่งได้มีการปรับปรุงตาม IFRSs แล้ว โดยเก็บข้อมูลจาก SETSMART ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินซึ่งประกอบไปด้วยธุรกิจธนาคารเงินทุนและหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากมีโครงสร้างทางการเงิน โครงสร้างการดำเนินงาน และการกำกับดูแลกิจการของบริษัทที่แตกต่างจากบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสแบบ NP คือ บริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงของกำไรต่อหุ้นสำหรับ 9 เดือนแรกเป็นลบ (Negative change in combined interim quarter) แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นบวก (Positive change) ในไตรมาสที่สี่
2. กลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสแบบ PN คือ บริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงของกำไรต่อหุ้นสำหรับ 9 เดือนแรกเป็นบวก (Positive change in combined interim quarter) แต่มีการเปลี่ยนแปลงกำไรต่อหุ้นเป็นลบ (Negative change) ในไตรมาสที่สี่

จำนวนตัวอย่างที่ใช้ทดสอบในสมมติฐานของงานวิจัยนี้ จะต้องเข้าเกณฑ์ในการเลือก คือ ตัวอย่างต้องมีกำไรต่อหุ้นรายไตรมาสทุกไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่งของปี พ.ศ. 2553 ถึงไตรมาสที่สามของปี พ.ศ. 2558 เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. การหาแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN จะเปรียบเทียบกำไรของไตรมาสปัจจุบันกับไตรมาสเดียวกันกับปีก่อน โดยปี พ.ศ. 2554 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2553 ปี พ.ศ. 2555 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554 ปี พ.ศ. 2556 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2555 และปี พ.ศ. 2557 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2556 ดังนี้

ตารางที่ 3.1

การหาแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN โดยการจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติ

แบบแผนของผลกำไร	ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของผลกำไร				ทิศทางการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่
	Q1 (2554 – 2553)	Q2 (2554 – 2553)	Q3 (2554 – 2553)	Q4 (2554 – 2553)	
NP	-	-	-	+	+
PN	+	+	+	-	-
แบบแผนของผลกำไร	Q1 (2555 – 2554)	Q2 (2555 – 2554)	Q3 (2555 – 2554)	Q4 (2555 – 2554)	ทิศทางการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่
	NP	-	-	+	
PN	+	+	+	-	-
แบบแผนของผลกำไร	Q1 (2556 – 2555)	Q2 (2556 – 2555)	Q3 (2556 – 2555)	Q4 (2556 – 2555)	ทิศทางการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่
	NP	-	-	+	
PN	+	+	+	-	-
แบบแผนของผลกำไร	Q1 (2557 – 2556)	Q2 (2557 – 2556)	Q3 (2557 – 2556)	Q4 (2557 – 2556)	ทิศทางการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่
	NP	-	-	+	
PN	+	+	+	-	-

2. กำไรต่อหุ้นตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามของปี พ.ศ. 2558 ใช้ในการจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ กล่าวคือ เป็นการจัดลำดับไตรมาสเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ ดังนั้น การจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติของปี พ.ศ. 2557 จะต้องใช้กำไรต่อหุ้นของปี พ.ศ. 2558 ในการจัดลำดับไตรมาสใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 3.2

การจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติของปี พ.ศ. 2557

รายการ	ปี พ.ศ. 2557				ปี พ.ศ. 2558			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง		aa	bb	cc	dd			
เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง			ee	ff	gg	hh		
เมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม				ii	jj	kk	ll	

ตารางที่ 3.3
จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H1

รายการ	จำนวนบริษัท	จำนวนตัวอย่าง
จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557	514	8,224
หัก - บริษัทที่มีข้อมูลทางการเงินรายไตรมาสไม่ครบถ้วนในช่วงปี พ.ศ. 2553 (เริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง) ถึง พ.ศ. 2558 (สิ้นสุดไตรมาสที่สาม)	(79)	(1,264)
- บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน		
ธุรกิจธนาคาร	(11)	(176)
ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์	(29)	(464)
ธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต	(18)	(288)
- บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการหรือถูกถอดถอน	(15)	(240)
รวมทั้งสิ้น	362	5,792
จำแนกเป็นประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้		
1. ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP		128
2. ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN		148
3. ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ¹		2,844
4. ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ¹		2,672

¹ ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP หมายถึง ตัวอย่างที่มีกำไรเป็นบวกในไตรมาสที่สี่ โดยในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามอาจมีกำไรเป็นบวกทั้งหมด หรือบวก/ลบก็ได้ สำหรับตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN หมายถึง ตัวอย่างที่มีกำไรเป็นลบในไตรมาสที่สี่ โดยในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามอาจมีกำไรเป็นลบทั้งหมด หรือบวก/ลบก็ได้

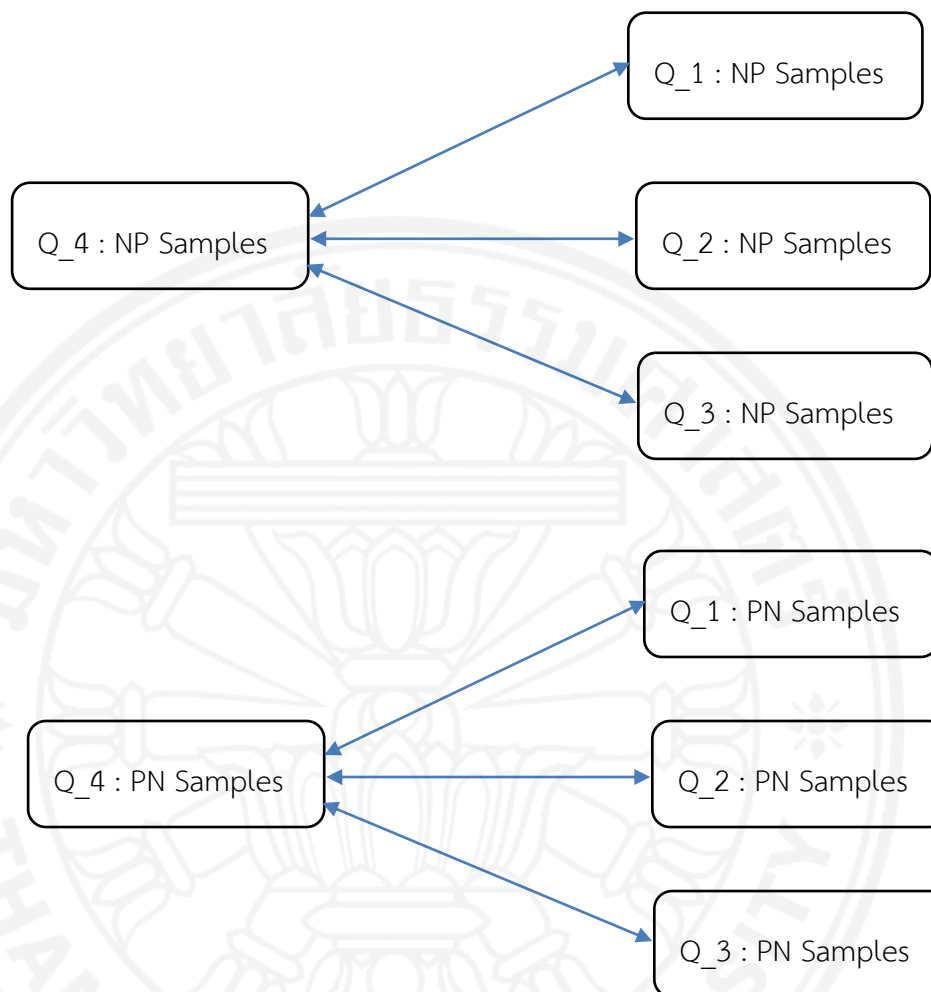
3.2 การทดสอบสมมติฐาน H1

การทดสอบสมมติฐานนั้น จะเป็นการทดสอบว่าบริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN มีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ซึ่งผู้วิจัยจะทดสอบโดย (1) การจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติคือ ไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง ไตรมาสที่สาม และไตรมาสที่สี่ ตามลำดับ และ (2) การจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Alternative Sequences) โดยสมมติให้ไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ ตามงานวิจัยของ Das et al. (2009), Gunny et al. (2009) และ Jacob and Jorgensen (2007)

ผู้วิจัยใช้การทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างระหว่างจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สี่ โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติคือ ไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง ไตรมาสที่สาม และไตรมาสที่สี่ ตามลำดับ (Q_4: Q1, Q2, Q3, Q4) กับจำนวนตัวอย่างของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Benchmark) โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Alternative Sequences) แบ่งออกเป็น 3 กรณี ดังนี้

1. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง (Q_1: Q2_t, Q3_t, Q4_t, Q1_{t+1})
2. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง (Q_2: Q3_t, Q4_t, Q1_{t+1}, Q2_{t+1})
3. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม (Q_3: Q4_t, Q1_{t+1}, Q2_{t+1}, Q3_{t+1})

จากการจัดลำดับที่อธิบายข้างต้น (ดูภาคผนวก ก เพิ่มเติม) จะจำแนกว่าการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) และเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1, Q_2, Q_3) มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ก็จำนวนตัวอย่าง และมีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ก็จำนวนตัวอย่าง โดยการนับจำนวนตัวอย่างทั้งแบบ NP และ PN จะพิจารณาเป็นรายปี คือ ปี พ.ศ. 2554 พ.ศ. 2555 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 เป็นอิสระแยกจากกัน จากนั้นนำจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) เปรียบเทียบกับจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1, Q_2, Q_3) ดังนี้

จากนั้นนำมาทดสอบทางสถิติโดยใช้ Z-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างระหว่างการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) กับเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1, Q_2, Q_3) โดยแบบแผนของผลกำไรแบบ NP จะเปรียบเทียบ 3 ครั้ง คือ จำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_1, จำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_2 และจำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_3 สำหรับแบบแผนของผลกำไรแบบ PN จะเปรียบเทียบ 3 ครั้งเช่นกัน คือ จำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_1, จำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_2 และจำนวนตัวอย่างของ Q_4 กับจำนวนตัวอย่างของ Q_3 และพิจารณาว่าแบบแผนของผลกำไรนี้จะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่สี่มากกว่าการจัดลำดับไตรมาสใหม่โดยให้ไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สามตามลำดับ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไตรมาสที่สี่มีความพิเศษแตกต่างไปจากไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน H1 คือ แบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สี่จะแตกต่างจากเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบทั้ง 3 กรณีอย่างมีนัยสำคัญ โดยแตกต่างทั้งแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN และเมื่อพิจารณาถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างจากการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างจากการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1, Q_2, Q_3) นั้นหมายความว่าผู้บริหารจะมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงผลการวิจัยตามวิธีการดังที่อธิบายไว้ในบทที่ 3 โดยผลการวิจัยจะแบ่งออกเป็น (1) ข้อมูลเชิงพรรณนาของกลุ่มตัวอย่าง (2) ผลของการวิจัยตามสมมติฐาน H1 และ (3) ผลการวิจัยเพิ่มเติม

4.1 ข้อมูลเชิงพรรณนาของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1

จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H1 และจำแนกเป็นประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวนตัวอย่าง
จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น (362 บริษัท)	5,792
จำแนกเป็นประเภทของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้	
1. ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP	128
2. ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN	148
3. ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP	2,844
4. ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN	2,672

จำนวนบริษัทที่นำมาทดสอบสมมติฐาน H1 จะไม่รวม (ก) บริษัทที่มีข้อมูลทางการเงินรายไตรมาสไม่ครบถ้วนในช่วงปี พ.ศ. 2553 เริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่งถึง พ.ศ. 2558 สิ้นสุดไตรมาสที่สาม (ข) บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ได้แก่ ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ และธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต และ (ค) บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการหรือถูกถอดถอน ทำให้จำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้ายในการทดสอบสมมติฐาน H1 เป็นจำนวน 362 บริษัท หรือจำนวน 5,792 ตัวอย่าง (ดูตารางที่ 3.3 เพิ่มเติม) โดยสามารถจำแนกออกเป็นตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP จำนวน 128 ตัวอย่าง ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN จำนวน 148 ตัวอย่าง ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP จำนวน 2,844 ตัวอย่าง และตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN จำนวน 2,672 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อบรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) ซึ่งค่าสถิติที่จะนำเสนอ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะจำแนกค่าสถิติต่าง ๆ สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (1) ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP (2) ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN (3) ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN และ (4) ตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN

ตารางที่ 4.2

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP

ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Net profit	128	557.45	(2,036.75)	4,884.89	1,163.70
EPS	128	0.87	(23.66)	30.44	3.62

หมายเหตุ : Net Profit หน่วยต่อพันบาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ตามที่ปรากฏในตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากับ 0.87 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (23.66) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 30.44 บาท รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิ (Net profit) เท่ากับ 557,446.41 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (2,036,745.24) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 4,884,890.92 บาท โดยค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP จะมีค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น และค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิต่ำกว่าค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN (ดูตาราง 4.3 เพิ่มเติม) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าสถิติอื่นของตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP เพื่อใช้ในการพิจารณาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม (ดูภาคผนวก ข)

ตารางที่ 4.3

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN

ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Net profit	148	1,766.48	(1,274.92)	36,522.25	5,686.48
EPS	148	1.48	(14.44)	50.52	5.96

หมายเหตุ : Net Profit หน่วยต่อพันบาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ตามที่ปรากฏในตารางที่ 4.3 พบว่า ค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากับ 1.48 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (14.44) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 50.52 บาท รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิ (Net profit) เท่ากับ 1,766,477.38 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (1,274,924.35) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 36,522,249.00 บาท โดยค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN จะมีค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น และค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิสูงกว่าค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP (ดูตาราง 4.2 เพิ่มเติม) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าสถิติอื่นของตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN เพื่อใช้ในการพิจารณาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม (ดูภาคผนวก ค)

ตารางที่ 4.4

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Net profit	276	1,291.86	(2,036.75)	36,522.25	4,502.49
EPS	276	1.43	(23.66)	50.52	5.42

หมายเหตุ : Net Profit หน่วยต่อพันบาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตามที่ปรากฏในตารางที่ 4.4 พบว่า ค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากับ 1.43 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (23.66) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 50.52 บาท รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิ (Net profit) เท่ากับ 1,291,858.94 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (2,036,745.24) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 36,522,249.00 บาท โดยค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะมีค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น และค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิสูงกว่าค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN (ดูตาราง 4.5 เพิ่มเติม) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าสถิติอื่นของตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN เพื่อใช้ในการพิจารณาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม (ดูภาคผนวก ง)

ตารางที่ 4.5

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Net profit	5,516	554.04	(15,902.84)	105,296.41	3,573.69
EPS	5,516	1.13	(40.84)	134.74	4.85

หมายเหตุ : Net Profit หน่วยต่อพันบาท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตามที่ปรากฏในตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น (EPS) เท่ากับ 1.13 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (40.84) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 134.74 บาท รวมทั้งมีค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิ (Net profit) เท่ากับ 554,042.11 บาท ค่าต่ำสุดเท่ากับ (15,902,844.90) บาท และค่าสูงสุดเท่ากับ 105,296,408.80 บาท โดยค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะมีค่าเฉลี่ยกำไรต่อหุ้น และค่าเฉลี่ยกำไรสุทธิต่ำกว่าค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN (ดูตาราง 4.4 เพิ่มเติม) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าสถิติอื่นของตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN เพื่อใช้ในการพิจารณาด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม (ดูภาคผนวก จ)

4.2 ผลของการวิจัยตามสมมติฐาน H1

คำถามของงานวิจัยฉบับนี้คือ บริษัทที่มีแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสมีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามหรือไม่ โดยมีสมมติฐานว่าแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN มีการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ซึ่งพิจารณาได้จากการที่แบบแผนของผลกำไรเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่สี่สูงกว่าการจัดลำดับไตรมาสใหม่โดยให้ไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ เพื่อแสดงให้เห็นว่าไตรมาสที่สี่มีความพิเศษแตกต่างไปจากไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม

โดยผู้วิจัยใช้การทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างระหว่างจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สี่ โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติคือ ไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง ไตรมาสที่สาม และไตรมาสที่สี่ ตามลำดับ (Q_4 : Q_1 , Q_2 , Q_3 , Q_4) กับจำนวนตัวอย่างของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Benchmark) คือ

1. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง (Q_1 : Q_{2t} , Q_{3t} , Q_{4t} , Q_{1t+1})
2. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง (Q_2 : Q_{3t} , Q_{4t} , Q_{1t+1} , Q_{2t+1})
3. จำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม (Q_3 : Q_{4t} , Q_{1t+1} , Q_{2t+1} , Q_{3t+1})

จากการจัดลำดับข้างต้นจะจำแนกว่าการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) และเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1 , Q_2 , Q_3) มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ก็จำนวนตัวอย่าง และมีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ก็จำนวนตัวอย่าง และนำจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) เปรียบเทียบกับจำนวนตัวอย่างที่ได้จากการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1 , Q_2 , Q_3) โดยเปรียบเทียบตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP จำนวน 3 ครั้ง คือ จำนวนตัวอย่างของ Q_4 เปรียบเทียบกับจำนวนตัวอย่างของ Q_1 , Q_2 และ Q_3 ตามลำดับ สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN เปรียบเทียบจำนวน 3 ครั้งเช่นกัน คือ จำนวนตัวอย่างของ Q_4 เปรียบเทียบกับจำนวนตัวอย่างของ Q_1 , Q_2 และ Q_3 ตามลำดับ จากนั้นนำมาทดสอบทางสถิติโดยใช้ Z-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างระหว่างการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) กับเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1 , Q_2 , Q_3)

ผู้วิจัยคาดว่าแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สี่จะแตกต่างจากเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบทั้ง 3 กรณีอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ (1) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง (2) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง และ (3) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม โดยแตกต่างทั้งแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN และเมื่อพิจารณาถึงเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างจากการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะสูงกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างจากการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1 , Q_2 , Q_3) นั้นหมายความว่าผู้บริหารจะมีแรงจูงใจอย่างมากในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่มากกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม เนื่องจากระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรในไตรมาสที่สี่เป็นผลมาจากการปรับปรุงรายการเพื่อปรับปรุงประมาณการของผู้บริหารในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม

ที่อาจจะต่ำกว่าหรือเกินกว่าที่ควรจะเป็น (Collins et al, 1984) กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารได้รับข้อมูลทางการเงินในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามแล้ว จะมีการปรับปรุงรายการในไตรมาสที่สี่เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ รวมทั้งผู้บริหารมีความพยายามที่จะตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่เพื่อลดระดับความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นสำหรับกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม และลดระดับการเปลี่ยนแปลงของผลกำไรประจำปีไม่ให้ความผันผวนมากเกินไป (Givoly and Ronen, 1981) กล่าวคือ ผู้บริหารพยายามใช้วิธีการบัญชีต่าง ๆ เพื่อลดการเปลี่ยนแปลงในกำไรสุทธิ หรือพยายามทำให้ข้อมูลทางบัญชีมีการเปลี่ยนแปลงน้อย

จากการทดสอบตามที่กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ที่เกิดขึ้นใน Q_4 แตกต่างจาก Q_1, Q_2, Q_3 ตามลำดับ โดยแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ที่เกิดขึ้นใน Q_4 ต่ำกว่า Q_1 เท่ากับร้อยละ 18.85 ต่ำกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 12.50 และต่ำกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 8.42 ซึ่งต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกันเมื่อแยกพิจารณาเป็นตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP พบว่า แบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นใน Q_4 ต่ำกว่า Q_1 เท่ากับร้อยละ 9.32 ต่ำกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 5.60 และต่ำกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 3.87 ซึ่งต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และสำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN พบว่า แบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นใน Q_4 ต่ำกว่า Q_1 เท่ากับร้อยละ 9.53 ต่ำกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 6.90 และต่ำกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 4.55 ซึ่งต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ดูตารางที่ 4.6)

ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะเห็นได้ว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1, Q_2, Q_3) โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติซึ่งแตกต่างทั้ง 3 กรณี กล่าวคือ (1) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง (2) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง และ (3) แบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้ เมื่อแยกพิจารณาแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN พบว่า เปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1, Q_2, Q_3) โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติซึ่งแตกต่างทั้ง 3 กรณี

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN เกิดขึ้นในไตรมาสที่สั้นน้อยกว่าไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม นั้นหมายความว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถเป็นข้อบ่งชี้ต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Das et al. (2009) ที่พบว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสสามารถเป็นข้อบ่งชี้ต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิณี เทพปรีะพล (2553) พบว่า แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้ต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามได้ โดยอ้างอิงว่าเป็นไปตามแนวคิดของ Prospect theory กล่าวคือ ความต้องการรางวัลและความคาดหวังบุคคลจากผลการดำเนินงานที่ดี เป็นปัจจัยที่กระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในการตกแต่งกำไรให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้ต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ เนื่องจากงบการเงินประจำปีได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วยวิธีการตรวจสอบที่เข้มงวด และมาตรฐานการบัญชีที่ถือปฏิบัติในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 มีการพัฒนาและปรับปรุงให้เทียบเคียงกับ IFRSs จึงทำให้ผู้บริหารมีข้อจำกัดในการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ อีกทั้ง ผู้บริหารอาจเห็นว่าในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามนั้น งบการเงินรายไตรมาสจะได้รับการสอบทานจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งโอกาสที่จะตรวจพบข้อผิดพลาดอาจมีน้อยกว่า เนื่องจากวิธีการสอบทานจะมีความเข้มงวดน้อยกว่าการตรวจสอบงบการเงินประจำปี จึงทำให้ผู้บริหารเล็งเห็นโอกาสในการตกแต่งกำไรให้สูงขึ้น (ลดลง) ในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ (Brown and Pinello, 2007) และมีแนวโน้มที่ผู้บริหารจะมีพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ และเป็นการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย อีกทั้ง ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีการหนึ่งในการกำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินของค่าใช้จ่ายในงบการเงินระหว่างกาล ซึ่งเป็นโอกาสที่จะเกิดการตกแต่งกำไรในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (Comprix et al., 2006) ตลอดจนนักลงทุนจะตอบสนองต่อการประกาศผลกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามที่เป็นข่าวไม่ดีในทิศทางลบมากกว่าประกาศผลกำไรในไตรมาสที่สี่ ซึ่งเป็นการส่งสัญญาณว่านักลงทุนจะให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการตกแต่งกำไรของผู้บริหารในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามมากกว่าไตรมาสที่สี่ (Mendenhall and Nichols, 1988)

จากผลการวิจัย พบว่า แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้ต่อการตกแต่งกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม ผู้วิจัยจึงอยากทราบว่าไตรมาสที่ผู้บริหารน่าจะมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรมากที่สุด ระหว่างไตรมาสที่หนึ่ง ไตรมาสที่สอง หรือไตรมาสที่สาม โดยใช้วิธีทดสอบทางสถิติ Z-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของจำนวนตัวอย่าง ดังนี้

1. เปรียบเทียบจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ($Q_1: Q_{2t}, Q_{3t}, Q_{4t}, Q_{1t+1}$) กับจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง ($Q_2: Q_{3t}, Q_{4t}, Q_{1t+1}, Q_{2t+1}$)
2. เปรียบเทียบจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่หนึ่ง ($Q_1: Q_{2t}, Q_{3t}, Q_{4t}, Q_{1t+1}$) กับจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม ($Q_3: Q_{4t}, Q_{1t+1}, Q_{2t+1}, Q_{3t+1}$)
3. เปรียบเทียบจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สอง ($Q_2: Q_{3t}, Q_{4t}, Q_{1t+1}, Q_{2t+1}$) กับจำนวนตัวอย่างของแบบแผนของผลกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อไตรมาสสุดท้ายเป็นไตรมาสที่สาม ($Q_3: Q_{4t}, Q_{1t+1}, Q_{2t+1}, Q_{3t+1}$)

ผลการทดสอบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 3 กรณีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ที่เกิดขึ้นใน Q_1 สูงกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 6.35, Q_1 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 10.43 และ Q_2 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 4.08 ในทำนองเดียวกันเมื่อแยกพิจารณาเป็นตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP พบว่าแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นใน Q_1 สูงกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 3.72, Q_1 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 5.45 และ Q_2 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 1.73 และสำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN พบว่าแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นใน Q_1 สูงกว่า Q_2 เท่ากับร้อยละ 2.63, Q_1 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 4.98 และ Q_2 สูงกว่า Q_3 เท่ากับร้อยละ 2.35 (ดูตารางที่ 4.7) ถึงแม้ว่าแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ไม่มีความแตกต่างกันทั้ง 3 กรณี ซึ่งหมายความว่าไม่มีไตรมาสใดไตรมาสหนึ่งที่พิเศษแตกต่างไปจากไตรมาสอื่น แต่จะเห็นได้ว่าแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะเกิดขึ้นมากที่สุดเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่หนึ่ง รองลงมาคือเมื่อไตรมาสสุดท้ายของปีเป็นไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแบบแผนของผลกำไรที่เกิดขึ้นมากที่สุดในไตรมาสที่หนึ่ง คือ แบบแผนของผลกำไร

แบบ PN โดยเกิดขึ้นจำนวน 700 ตัวอย่าง จากจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จำนวน 1,368 ตัวอย่าง และมีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับไตรมาสอื่น

4.3 ผลการวิจัยเพิ่มเติม

คำถามที่น่าสนใจของ Healy and Wahlen (1999) ว่า บริษัทที่มีอยู่ทั่วไปมีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรอยู่โดยทั่วไปหรือไม่ และลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาประเด็นนี้เพิ่มเติม เพราะอยากทราบว่าแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN ที่ได้จากการวิจัยตามสมมติฐาน H1 จะมีความถี่ของพฤติกรรม Earnings reversal บ่อยครั้งหรือไม่ และลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องหรือไม่ โดยพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรแบบผกผัน (Earnings reversal) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างผลกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ ทำให้เกิดแบบแผนของผลกำไร (Earnings patterns) 2 ลักษณะ คือ แบบแผนของผลกำไรแบบ NP และแบบแผนของผลกำไรแบบ PN (Das et al., 2009)

จากผลการศึกษา (ดูตารางที่ 4.8) พบว่า ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และ PN จะมีความถี่ของพฤติกรรม Earnings reversal อยู่ที่ 1 ครั้ง โดยร้อยละ 56.45 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 58.78 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN และมีพฤติกรรม Earnings reversal อย่างต่อเนื่องมากสุดอยู่ในช่วง 2 ปีติดต่อกัน โดยร้อยละ 1.18 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 2.03 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Das et al. (2009) พบว่า ความถี่ของพฤติกรรม Earnings reversal อยู่ที่ 1 ครั้ง โดยร้อยละ 52.89 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 47.49 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN และมีพฤติกรรม Earnings reversal อย่างต่อเนื่องมากสุดอยู่ในช่วง 2 ปีติดต่อกัน โดยร้อยละ 8.60 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 10.18 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN สำหรับงานวิจัยของ สุทธิณี เทพปริยะพล (2553) พบว่า ความถี่ของพฤติกรรม Earnings reversal อยู่ที่ 3 ครั้ง โดยร้อยละ 23.31 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 24.00 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN และมีพฤติกรรม Earnings reversal อย่างต่อเนื่องมากสุดอยู่ในช่วง 2 ปีติดต่อกัน โดยร้อยละ 28.32 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP และร้อยละ 26.93 สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะมีความถี่ในการเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่เพียง 1 ครั้ง นั่นหมายความว่า โดยส่วนใหญ่ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ 1 ครั้ง กล่าวคือ ตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 จะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ 1 ครั้ง โดยอาจจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 พ.ศ. 2555 พ.ศ. 2556 หรือ พ.ศ. 2557 เพียงปีใดปีหนึ่งเท่านั้น อีกทั้ง ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN เป็นแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีลักษณะต่อเนื่องสองปีติดต่อกันแต่จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย

ตารางที่ 4.6

การทดสอบผลต่างระหว่างการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ กับเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Benchmark)

	Q_4	Q_1	Difference (%)	Q_4	Q_2	Difference (%)	Q_4	Q_3	Difference (%)
Pattern Sample	276	1,368		276	1,000		276	764	
	4.77%	23.62%	-18.85%	4.77%	17.27%	-12.50%	4.77%	13.19%	-8.42%
NP Sample	128	668		128	452		128	352	
	2.21%	11.53%	-9.32%	2.21%	7.81%	-5.60%	2.21%	6.08%	-3.87%
PN Sample	148	700		148	548		148	412	
	2.56%	12.09%	-9.53%	2.56%	9.46%	-6.90%	2.56%	7.11%	-4.55%
Non Pattern	5,516	4,424		5,516	4,792		5,516	5,028	
	95.23%	76.38%	18.85%	95.23%	82.73%	12.50%	95.23%	86.81%	8.42%
Total Sample	5,792	5,792		5,792	5,792		5,792	5,792	

ตารางที่ 4.7

การทดสอบผลต่างของไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม โดยการจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ

	Q_1	Q_2	Difference (%)	Q_1	Q_3	Difference (%)	Q_2	Q_3	Difference (%)
Pattern Sample	1,368	1,000		1,368	764		1,000	764	
	23.62%	17.27%	6.35%	23.62%	13.19%	10.43%	17.27%	13.19%	4.08%
NP Sample	668	452		668	352		452	352	
	11.53%	7.81%	3.72%	11.53%	6.08%	5.45%	7.81%	6.08%	1.73%
PN Sample	700	548		700	412		548	412	
	12.09%	9.46%	2.63%	12.09%	7.11%	4.98%	9.46%	7.11%	2.35%
Non Pattern	4,424	4,792		4,424	5,028		4,792	5,028	
	76.38%	82.73%	-6.35%	76.38%	86.81%	-10.43%	82.73%	86.81%	-4.08%
Total Sample	5,792	5,792		5,792	5,792		5,792	5,792	

ตารางที่ 4.8

ความถี่พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงผลกำไรแบบผกผัน (Earnings reversal)

จำนวนครั้ง	% เมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไร	
	NP	PN
3	-	0.34%
2	7.23%	4.56%
1	56.45%	58.78%
2 ปีติดต่อกัน	1.18%	2.03%

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงการสรุปผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ โดยแบ่งออกเป็น (1) บทสรุป (2) ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ (3) ข้อจำกัดในการวิจัย และ (4) ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในอนาคต

5.1 บทสรุป

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสที่มีผลต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่ และผู้วิจัยเลือก Prospect Theory เป็นทฤษฎีหลักในการตอบคำถามวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ความต้องการรางวัลและความคาดหวังของบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หากผู้บริหารต้องการได้รับการตอบสนองจากสิ่งเหล่านั้นมากเพียงใดยิ่งทำให้ผู้บริหารหาช่องทางในการฉกฉวยโอกาสเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการมากยิ่งขึ้น โดยสิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลการบริหารงานของผู้บริหารว่าดีหรือไม่ นั่นก็คืองบการเงิน จึงส่งผลให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไร ไม่ว่าจะเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย และเพื่อได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

ผลการวิจัย พบว่า ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ที่เกิดขึ้นใน Q_4 แตกต่างจาก Q_1, Q_2, Q_3 ตามลำดับ และเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP ของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1, Q_2, Q_3) โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ ในทำนองเดียวกันตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ที่เกิดขึ้นใน

Q_4 แตกต่างจาก Q_1, Q_2, Q_3 ตามลำดับ และเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN โดยการจัดลำดับตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) จะต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ของจำนวนตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN ของเกณฑ์ที่ใช้เปรียบเทียบ (Q_1, Q_2, Q_3) โดยการจัดลำดับที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ แสดงให้เห็นว่าไตรมาสที่สี่ไม่มีความพิเศษแตกต่างไปจากไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม กล่าวคือแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันสามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามได้ และแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะเกิดขึ้นมากที่สุดใไตรมาสที่หนึ่ง รองลงมาคือไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ อีกทั้ง พบว่าโดยส่วนใหญ่ตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN จะมีความถี่ของพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่ (Earnings reversal) เกิดขึ้น 1 ครั้ง ตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาคือ ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 กล่าวคือ อาจเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 พ.ศ. 2555 พ.ศ. 2556 หรือ พ.ศ. 2557 เพียงปีใดปีหนึ่งเท่านั้น และมีพฤติกรรม Earnings reversal อย่างต่อเนื่องสองปีติดต่อกันแต่จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย

ข้อสรุปที่ผู้วิจัยได้จากงานวิจัยฉบับนี้ คือ แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสตามงานวิจัยของ Das et al. (2009) ไม่สามารถใช้เป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ ในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 เนื่องจากแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจะเกิดขึ้นมากที่สุดใไตรมาสที่หนึ่ง รองลงมาคือไตรมาสที่สอง และไตรมาสที่สาม ตามลำดับ และส่วนใหญ่แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสจะมีความถี่ของพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่อยู่ที่ 1 ครั้ง และแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสทั้งแบบ NP และ PN มีลักษณะต่อเนื่องสองปีติดต่อกันแต่จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย

5.2 ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาจากงานวิจัยฉบับนี้ พบว่า แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันสามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ และส่วนใหญ่แบบแผนของผลกำไรจะมีความถี่ของของพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงผลกำไรในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามและไตรมาสที่สี่

อยู่ที่ 1 ครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 และแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสมีลักษณะต่อเนื่องสองปีติดต่อกันแต่จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นักลงทุน มีความระมัดระวังรอบคอบในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามของบริษัทที่สนใจ โดยอาจใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นว่าบริษัทที่สนใจมีพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามหรือไม่ควบคู่ไปกับการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบ เช่น ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่บริษัทจะได้รับจากการบรรลุเป้าหมายกำไร ไม่ว่าจะ เป็นชื่อเสียง ส่วนแบ่งทางการตลาด หรือได้รับความสนใจจากนักลงทุนมากขึ้น เป็นต้น

2. หน่วยงานกำกับดูแล ให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามให้มากขึ้น โดยอาจใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควบคู่ไปกับการกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา และโปร่งใส เพื่อให้ให้นักลงทุนนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้สอบบัญชี เป็นแนวทางเพื่อให้ใช้ความระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติงาน สอบบัญชีมากยิ่งขึ้น ทั้งการสอบทานงบการเงินรายไตรมาสและการตรวจสอบงบการเงินประจำปี

4. ผู้ใช้งบการเงิน เช่น ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้า ลูกค้า เจ้าหนี้ หน่วยงานราชการ เป็นต้น เพื่อเล็งเห็นความสำคัญของการตกแต่งกำไรก่อนนำข้อมูลในงบการเงินไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

5.3 ข้อจำกัดในการวิจัย

ผลการศึกษาจากงานวิจัยฉบับนี้ มีข้อจำกัดในบางเรื่องที่ทำให้ผลการวิจัยนั้นอาจจะคลาดเคลื่อนบ้างเล็กน้อย ดังนี้

1. ผู้วิจัยมีข้อมูลของตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นช่วงที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่เทียบเคียงกับ IFRSs หากขยายช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาต่อจากปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป หรือทดสอบในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันระหว่างช่วงที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่อยู่ระหว่างการพัฒนาและปรับปรุงให้เทียบเคียงกับ IFRSs กับช่วงที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีการพัฒนา

และปรับปรุงให้เทียบเคียงกับ IFRSs แล้ว อาจทำให้ผลการศึกษาแตกต่างจากผลการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เท่านั้น ซึ่งหากการศึกษาร่วมข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ด้วย อาจทำให้ผลการศึกษาแตกต่างจากผลการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้

5.4 ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในอนาคต

ผลการวิจัย และข้อจำกัดในการวิจัยสำหรับงานวิจัยฉบับนี้เท่านั้น และการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในช่วงที่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่ปรับปรุงและพัฒนาให้เทียบเคียงกับ IFRSs ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 ซึ่งมีระยะเวลาที่สั้น หากต้องการขยายผลการวิจัยในอนาคตผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ขยายช่วงระยะเวลาในการศึกษาให้กว้างขึ้น หรือศึกษาตั้งแต่เริ่มใช้ TFRS คือ ปี พ.ศ. 2554 ไปจนถึงระยะเวลาในอนาคต

ทั้งนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าแบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสไม่สามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่สี่ได้ ในทางกลับกันสามารถเป็นข้อบ่งชี้เบื้องต้นต่อการตกแต่งกำไรในไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สามได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้าง และการตกแต่งกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจในช่วงไตรมาสที่หนึ่งถึงไตรมาสที่สาม โดยใช้แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อไป

รายการอ้างอิง

- Biddle, G. C., Hilary, G., & Verdi, R. S. (2009). *How does financial reporting quality relate to investment efficiency?* *Journal of Accounting and Economics*, 48, 112-131.
- Brown, L. D., & Pinello, A. S. (2007). *To What Extent Does the Financial Reporting Process Curb Earnings Surprise Games?* *Journal of Accounting Research*, 45(5), 947-981.
- Burgstahler, D., & Dichev, I. D. (1997). *Earnings management to avoid earnings decreases and losses.* *Journal of Accounting and Economics*, 24, 99-126.
- Charoenwong, C., & Jiraporn, P. (2009). *Earnings management to exceed thresholds: Evidence from Singapore and Thailand.* *Journal of Multinational Financial Management*, 19, 221-236.
- Collins, W. A., Hopwood, W. S., & McKeown, J. C. (1984). *The Predictability of Interim Earnings over Alternative Quarters.* *Journal of Accounting Research*, 22(2), 467-479.
- Comprix, J., Mills, L., & Schmidt, A. (2006). *Earnings Management to Meet or Beat Analyst Earnings Forecasts Through Changes in Interim Expenses.* Working paper, Arizona State University.
- Cook, K. A., Huston, G. R., & Kinney, M. R. (2009). *Managing Earnings by Manipulating Production: The Effects of Timing, Tax, Compensation, and Governance Considerations.* Working Paper, University of Arizona.
- Das, S., Shroff, P. K., & Zhang, H. (Fall 2009). *Quarterly Earnings Patterns and Earnings Management.* *Contemporary Accounting Research*, 26(3), 797-831.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1996). *Causes and consequences of earnings manipulation: An analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC.* *Contemporary Accounting Economic*, 13, 1-36.

- Dechow, P. M. and Skinner, D. J. (2000). *Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators*. Accounting Horizons, 14(2), 235-250.
- Fan, Y., Barua, A., Cready, W. M., & Thomas, W. B. (2010). *Managing Earnings Using Classification Shifting: Evidence from Quarterly Special Items*. The Accounting Review, 85(4), 1303-1323.
- Givoly, D., & Ronen, J. (1981). 'Smoothing' Manifestations in Fourth Quarter Results of Operations: Some Empirical Evidence. ABACUS, 17(2), 174-193.
- Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). *The economic implications of corporate financial reporting*. Journal of Accounting and Economics, 40, 3-73.
- Gunny, K., Jacob, J., & Jorgensen, B. N. (2009). *Earnings Attributes of Alternate Annual Reporting Periods*. Working Paper.
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). *A Review of the Earnings Management Literature and Its Implication for Standard Setting*. Accounting Horizons, 13(4), 365-385.
- Jackson, S. B., & Wilcox, W. E. (2000). *Do Managers Grant Sales Price Reductions to Avoid Losses and Declines in Earnings and Sales?*. Quarterly Journal of Business and Economics, 39, 3-20.
- Jacob, J., & Jorgensen, B. N. (2007). *Earnings management and accounting income aggregation*. Journal of Accounting and Economics, 43, 369-390.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). *Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure*. Journal of Financial Economics, 3, 305-360.
- Jeter, D. C., & Shivakumar, L. (1999). *Cross-sectional Estimation of Abnormal Accruals Using Quarterly and Annual Data: Effectiveness in Detecting Event-Specific Earnings Management*. Accounting and Business Research, 29(4), 299-319.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). *Prospect theory: An analysis of decision under risk*. Econometrica, 47(2), 263-291.
- Katherine A. Gunny. 2010. *The relation between Earnings Management Using Real Activities Manipulation and Future Performance : Evidence from Meeting Earnings Benchmarks*. Contemporary Accounting Research Vol. 27 No. 3.

- Kerstein, J., & Rai, A. (2007). *Intra-year shifts in the earnings distribution and their implications for earnings management*. *Journal of Accounting & Economics*, 44 (3), 399-419.
- Leuz, C. (2010). *Different approaches to corporate reporting regulation: How jurisdictions differ and why*. *Accounting and Business Research*, 40, 229-256.
- Mendenhall, R. R., & Nichols, W. D. (1988). *Bad News and Differential Market Reactions to Announcements of Earlier-Quarters Versus Fourth-Quarter Earnings*. *Journal of Accounting Research*, 26(3), 63-86.
- Roychowdhury, S. (2006). *Earnings management through real activities manipulation*. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1997). *Positive accounting theory*. Englewood Cliffs, New Jersey, England: Prentice-Hall.
- สถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์. (2558). ตลาดหลักทรัพย์ฯ มุ่งมั่นขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. SD Focus Driving Sustainability of the Thai Capital Market, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 1), หน้า 17.
- สุทธิณี เทพบริยะพล. (2553). แบบแผนของผลกำไรรายไตรมาสและการตกแต่งกำไร กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=539863468&Ntype=58>.
 (วันที่ค้นข้อมูล 5 สิงหาคม 2558)
- สมชาย สุภัทรกุล. (2548). เป้าหมายกำไร การตกแต่งกำไร และการโน้มน้าวความคาดหวัง. กอบแก้ว รัตนอุบล และวิภาดา ตันติประภา (บรรณาธิการ). *TBS on Accounting Paradigm for Business Management – กระบวนทัศน์ วิชาชีพบัญชีเพื่อการบริหารธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เวลาดี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างการจัดลำดับไตรมาสตามเกณฑ์ปกติ (Q_4) และที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกติ (Q_1, Q_2, Q_3)

การ จัดลำดับ	ปี 25X1 (EPS)				ปี 25X2 (EPS)				ปี 25X3 (EPS)				แบบแผนของผลกำไร				
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	$Q1_t - Q1_{(t-1)}$	$Q2_t - Q2_{(t-1)}$	$Q3_t - Q3_{(t-1)}$	$Q4_t - Q4_{(t-1)}$	NP/PN
Q_4	aa	bb	cc	dd	ee	ff	gg	hh					-	-	-	+	NP
Q_4	ii	jj	kk	ll	mm	nn	oo	pp					+	+	+	-	PN
Q_1		qq	rr	ss	tt	uu	vv	ww	xx				-	-	-	+	NP
Q_1		yy	zz	aa	bb	cc	dd	ee	ff				+	+	+	-	PN
Q_2			gg	hh	ii	jj	kk	ll	mm	nn			-	-	-	+	NP
Q_2			oo	pp	qq	rr	ss	tt	uu	vv			+	+	+	-	PN
Q_3				ww	xx	yy	zz	aa	bb	cc	dd		-	-	-	+	NP
Q_3				ee	ff	gg	hh	ii	jj	kk	ll		+	+	+	-	PN

หมายเหตุ: แบบแผนของผลกำไร หมายถึง กำไรต่อหุ้นของไตรมาสปีปัจจุบันเปรียบเทียบกับไตรมาสเดียวกันกับปีก่อน เช่น

Q_4 (NP): $Q1 = ee - aa$, $Q2 = ff - bb$, $Q3 = gg - cc$, $Q4 = hh - dd$

Q_4 (PN): $Q1 = mm - ii$, $Q2 = nn - jj$, $Q3 = oo - kk$, $Q4 = pp - ll$

ภาคผนวก ข

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ NP
ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Total assets	128	10,440.85	264.83	73,147.16	12,138.22
Total liabilities	128	5,496.27	14.99	48,330.96	8,030.30
Equity	128	4,837.31	52.65	24,815.00	4,702.65
Revenue	128	9,263.61	23.07	142,531.93	21,063.61
Debt to equity ratio	128	1.50	0.06	19.37	2.14
Net profit margin	128	(2.91)	(498.07)	173.78	57.03
Return on assets	128	5.46	(57.44)	31.81	12.15
Return of equity	128	4.80	(112.55)	79.90	28.92
Fixed assets turnover	128	15.73	0.07	154.41	27.67
Total asset turnover	128	0.88	0.02	3.81	0.75

หมายเหตุ : Total assets, Total liabilities, Equity และ Revenue หน่วยต่อพันบาท

ภาคผนวก ค

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรแบบ PN
ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Total assets	148	24,415.34	303.72	465,822.63	71,876.34
Total liabilities	148	12,937.30	3.98	256,505.59	40,799.64
Equity	148	10,360.23	131.92	177,283.05	27,781.68
Revenue	148	24,987.33	(38.39)	503,577.25	76,977.58
Debt to equity ratio	148	1.27	0.00	19.37	1.96
Net profit margin	148	6.73	(200.06)	924.73	85.58
Return on assets	148	6.99	(44.51)	65.15	12.52
Return of equity	148	7.87	(82.27)	76.08	22.13
Fixed assets turnover	148	20.94	(0.18)	334.67	58.26
Total asset turnover	148	0.98	(0.02)	4.79	0.91

หมายเหตุ : Total assets, Total liabilities, Equity และ Revenue หน่วยต่อพันบาท

ภาคผนวก ง

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Total assets	276	18,963.76	264.83	465,822.63	56,746.54
Total liabilities	276	9,939.91	3.98	256,505.59	32,286.27
Equity	276	8,305.97	52.65	177,283.05	21,939.05
Revenue	276	17,669.62	(38.39)	503,577.25	60,554.18
Debt to equity ratio	276	1.29	0.00	19.37	1.79
Net profit margin	276	2.25	(498.07)	924.73	78.83
Return on assets	276	6.26	(57.44)	65.15	12.71
Return of equity	276	6.54	(112.55)	79.90	25.59
Fixed assets turnover	276	19.01	(0.18)	334.67	47.06
Total asset turnover	276	0.93	(0.02)	4.79	0.83

หมายเหตุ : Total assets, Total liabilities, Equity และ Revenue หน่วยต่อพันบาท

ภาคผนวก จ

บรรยายค่าสถิติ (Descriptive Statistics) สำหรับตัวอย่างที่ไม่มีแบบแผนของผลกำไรทั้งแบบ NP และ PN ตั้งแต่ไตรมาสที่หนึ่ง ปี พ.ศ. 2554 ถึงไตรมาสที่สี่ ปี พ.ศ. 2557

	Number of observations	Mean	Minimum	Maximum	Standard deviation
Total assets	5,516	22,262.55	71.43	1,818,745.78	96,633.57
Total liabilities	5,516	12,155.88	4.60	978,543.37	53,202.26
Equity	5,516	9,433.90	(25,051.94)	724,032.95	39,295.43
Revenue	5,516	10,625.87	(1,779.53)	2,883,905.98	82,622.24
Debt to equity ratio	5,516	1.76	0.00	942.09	14.91
Net profit margin	5,516	(2.20)	(6,857.41)	367.29	136.99
Return on assets	5,516	7.94	(206.69)	152.13	12.81
Return of equity	5,516	4.84	(4,642.17)	522.65	85.66
Fixed assets turnover	5,516	8.14	(64.21)	544.87	22.04
Total asset turnover	5,516	1.04	(0.39)	9.89	0.77

หมายเหตุ : Total assets, Total liabilities, Equity และ Revenue หน่วยต่อพันบาท

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวศรียญา สุระ
วันเดือนปีเกิด	28 กันยายน พ.ศ. 2530
วุฒิการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต
ตำแหน่ง	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติการ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
ประสบการณ์ทำงาน	2556 – ปัจจุบัน: นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติการ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน 2553 – 2556: ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบบัญชี บริษัท สำนักงานแมนเจเมนท์ อินโฟเมชั่น คอนซัลแทนท์ จำกัด

